

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦ/ΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΜΙΑΣ & Δ/ΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ηράκλειο, 25-5-2023

Δ/ΝΣΗ ΔΕΥΤ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Αριθμός Πρωτ.:9143

Ταχ. Δ/ση: Μονοφατσίου 8
Ταχ. Κώδικας: 712 01 Ηράκλειο

ΠΡΟΣ: - τους/τις Φιλολόγους Γυμνασίων, Γενικών Λυκείων και ΕΠΑΛ
Ηρακλείου, επιστημονικής αρμοδιότητας της Συμβούλου
Εκπαίδευσης Φιλολόγων Κρήτης,
με έδρα το Ηράκλειο,
Ιωάννας Α. Ραμουτσάκη

(Δια της Δ.Δ.Ε. Ηρακλείου)

Ιωάννα Α. Ραμουτσάκη,
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων
Ηρακλείου Κρήτης

Πληροφορίες : Ελ. Προύντζου

Τηλ. Γραφείου : 2810-246400

Κιν. 6973019040

e-mail γραμματείας : pekeskritis@sch.gr

e-mail προσωπ.: iramouts@sch.gr

iramouts@gmail.com

Κοινοπ. προς : τον Δ/ντή Δ/σης Δ/θμιας Εκπ/σης Ηρακλείου

**ΘΕΜΑ: Αποστολή εκπαιδευτικού υλικού με αφορμή την Ημέρα Μνήμης
για τον Ποντιακό Ελληνισμό (19^η Μαΐου)**

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Σε συνέχεια της συνεργασίας μας και με αφορμή την **Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου (19^η Μαΐου)**, σας αποστέλλω το παρακάτω εκπαιδευτικό υλικό (16 ψηφιακοί κόμβοι):

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ 19^η ΜΑΪΟΥ - ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ:

- 1) <https://www.youtube.com/watch?v=fGfxmpJvX8Q>
- 2) <https://www.youtube.com/watch?v=weMXVDk-0AY>
- 3) <https://www.youtube.com/watch?v=cUtiKfNDIUQ>
- 4) <https://www.youtube.com/watch?v=eVp1D8RoWBU>
- 5) https://www.youtube.com/watch?v=CizjNoG_Vws
- 6) https://www.youtube.com/watch?v=BjGkbXUuNWI&list=RDBjGkbXUuNWI&start_radio=1&rv=BjGkbXUuNWI&t=66
- 7) [Pontos-News.gr - 19 Μαΐου 2015- Πυρρίγιος στο Σ...](#)
- 8) [Η Ρωμανία πάρθεν \(Διπάτ\) - Ποντιακά τραγούδια.mp4](#)
- 9) ['Το παιδί του Πόντου' - \(με μετάφραση\) - Θόδωρο...](#)
- 10) [Γενοκτονία Ποντίων - 100 χρόνια μετά
\(https://www.youtube.com/watch?v=jIL9i4V-_w0\)](#)

- 11) [19 Μαΐου: Ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου | OPEN TV](https://www.youtube.com/watch?v=YcOm4tpkFvM)
(<https://www.youtube.com/watch?v=YcOm4tpkFvM>)
και η ταινία <<Το κόκκινο ποτάμι>> σε συνέχειες:
https://www.youtube.com/watch?v=s_sdHTswnbY
- 12) [O ΠΥΡΙΧΕΙΟΣ ΧΟΡΟΣ 'ΧΡΥΣΟ' ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ.mp4](#)
- 13) [19 Μαΐου 2016- Για πρώτη φορά, Αλλαγή Φρουράς σ...](#)
- 14) [PONTE_PATRIDA.ppt](#)
- 15) **Καταγραφή προφορικής μαρτυρίας της κ. Μ. Εμμανουηλίδη-Καλυζώη,**
(Πηγή- Ανακτήθηκε από: <https://www.ekklisiaonline.gr/nea/to-spiti-stin-anatoli-ioanninon-pou-dii-gite-to-drama-tou-pontiakou-ellinismou/>):

«Εδώ, είναι όλη η ζωή μου, οι δικοί μου άνθρωποι, τα χρόνια της προσφυγιάς που βιώσαμε, οι λύπες μας, οι χαρές μας, η προσδοκία της επιστροφής που έσβησε», είναι τα λόγια που λέει ... και δακρύζει, όταν την συναντήσαμε στην αυλή του σπιτιού της.

Το έκτισε ο παππούς της, ο ήρωας ιερέας παπα-Γιώργης, ο οποίος κατάφερε μετά από δύο και πλέον χρόνια οδυνηής, μαρτυρικής διαδρομής, να φτάσει στην Ελλάδα μαζί με 150 ψυχές.

Η Οδύσσεια των Ελλήνων του Πόντου ξεκίνησε πριν από το 1920 ψελλίζει δακρύζοντας η κ. Μάρω. Η οικογένεια του πατέρα της, ο πάππος της, όπως διηγείται, γεννήθηκε στο χωριό του Πόντου Κιζίλοτ, στην Περιφέρεια Κοτυώρων, Ορδού στα τουρκικά. Στην Ποντο-Ηράκλεια, φοίτησε στο γυμνάσιο και εργάστηκε ως δάσκαλος, όμως οι διωγμοί δεν τον κράτησαν εκεί. Στις χειρόγραφες σημειώσεις του ο παπα-Γιώργης ξετυλίγει το νήμα του ξεριζωμού:

«...Το 1919 ήλθα εις Χαλκηδόνα εις Κωνσταντινούπολιν, δια να φύγω εις Ελλάδα, αλλά ο τότε Δεσπότης της επαρχίας Χαλκηδόνας, με έπεισε λέγων “και εδώ πλέον Ελλάς είνε”. Που θα πας παιδί μου, να σε κάνω παππά και να επιστρέψεις στο χωριό σου. Επέισθην, με χειροτόνησε και επέστρεψα στην πατρίδα μου. Δυστυχώς όμως, τα βάσανα μου δεν ετελείωσαν. Ένα έτος αργότερα, μας εξόρισαν οικογενειακώς. Μαζί με άλλα 1.200 άτομα, γυναίκες μωρά, άνδρες.. Μετά από 20 μέρες ποδαρόδρομο εφθάσαμεν σε μια πόλη, λεγομένη Τζάγγιρι, Γάγγραινα. Μας έβαλαν σε ένα βρώμικο ανοικτό μέρος.... Ζούσαμε με τον φόβο από τους τσέτες. “Θα σφάζουμε τα παιδιά σας, θα κάψουμε τα 44 χωριά σας” ...απειλές συνεχώς. Ένα πρωί μας έβγαλαν στο δρόμο μαζί με 10 χωροφύλακες. Μας πήγαν στο Κιρσεχίρεκεί μείναμε 7 μήνες. Οι Τούρκοι με συνέλαβαν ως κατάσκοπο της Ελλάδας.

Με βάλανε φυλακή και με κτυπήσανε 200 ραβδιές, για να αποσπάσουν από το στόμα μου ψευδή κατάθεσιν. Αλλά εγώ, παρότι εδάρθηκα φοβερά και ελιποθύμησα 3 φορές, δεν είπα τίποτε... τα μεσάνυχτα με περίφεραν εις τους δρόμους και εγώ και εγώ νόμιζα, πως θα με πάνε για κρέμασμα... Επί δύο μήνες κατουρούσα αίμα από το πολύ ζύλο... Ένας καλόκαρδος Νομάρχης, παρενέβη και με άφησαν ελεύθερο... Αίγιες μέρες αργότερα κατεβαίνουν τσέτες από την Σεβάστειαν, με βρίσκουν μέσα στην αγορά, αρπάζουν το καλυμμαύχι και με το ζυράφι το έκαμαν κομμάτια... Εγώ δεν μίλησα, θα με έσφαζαν. Γλύτωσα και από αυτή την μπόρα... Μετά από 7 μήνες ήρθε νέα εξορία. Μέσα στον χειμώνα μετά από 10 ημέρες πορείαν εφθάσαμεν στην Καισάρεια, Στο δρόμο απέθαναν οι περισσότεροι από κρύο και εξανθηματικό τύφο... Οι χριστιανοί στην Καισάρεια μας έκρυψαν μας βοήθησαν. Με προσέλαβαν ιερέα στην εκκλησία Παναγία Μουταλάσκη...»

Όπως μας διηγείται η κ. Μάρω ο πατέρας της ήταν 10 χρόνων και βίωσε δίπλα στον ιερέα πατέρα του την φρίκη. Μετά την Καισαρεία ο παπα-Γιώργης μαζί με 35 οικογένειες που είχαν απομείνει, έφτασαν στην Μερσίνα και μπήκαν στο πλοίο για την Κύπρο. Το 1922 έφτασαν στον Πειραιά. Μετά από ταλαιπωρίες και περιπλάνηση σε διάφορες περιοχές της χώρας έφτασαν στον τόπο που τους υπέδειξαν, στα Γιάννενα.

«Εδώ έστησε το χωριό και το ονόμασε Ανατολή γιατί ήρθαμε όλοι από την ανατολή, αλλά είχαμε κάποιες διαφωνίες, γιατί ο καθένας ήθελε να πει την ιδιαίτερη πατρίδα του», επισημαίνει η κ. Μάρω και συγκινημένη μας δείχνει πάλι το σπίτι της και λέει πως αυτό, ο παπα-Γιώργης το έκτισε με τα χέρια του και έδωσε καταφύγιο στην οικογένεια του. Κάθε λιθαράκι κάθε γωνιά του σπιτιού, για την κ. Μάρω είναι ιερή. Με την νοσταλγία της χαμένης πατρίδας, η οικογένεια όπως και οι άλλες που εγκαταστάθηκαν εκεί, ξεκίνησαν τον αγώνα της επιβίωσης κάτω από δύσκολες συνθήκες μέσα στην καχυποψία και την άρνηση που αντιμετώπισαν τότε, από τους ντόπιους. «Έφυγαν νοικοκυραίοι και έγιναν διακονιάρηδες. Όλοι μαζί σαν γροθιά, βοηθούσε ο ένας τον άλλον, έσκαψαν την γη με χέρια και ξύλα... Αυτές οι 35 οικογένειες έγιναν μια μεγάλη οικογένεια....».

Σε αυτό το σημείο η κ. Μάρω ξεδιπλώνει την ιστορία της μητέρας της Ειρήνης Σιδηροπούλου, που ήταν από την Τραπεζούντα, από οικογένεια χρυσοχόων που χάθηκαν και εκείνη βρέθηκε μόνη της και ορφανή σε ηλικία 8 ετών μαζί με δύο μικρότερα αδέρφια.

«Όταν τα πράγματα δυσκόλευαν, διωγμοί αγρίευαν, ο πατέρας της μητέρας μου έφυγε στο βουνό για να πολεμήσει του Τούρκους.... Ο καιρός πέραγε δεν γύρισε και έτσι η μητέρας της πήρε τα 3 ανήλικα παιδιά και μπήκε μαζί με άλλους σε καράβι για την Ελλάδα. Από την Μυτιλήνη στον Βόλο, στον κάμπο της Λάρισας. Εκεί, μαζεύοντας στάχνα έπαθε ηλίαση και ανέβασε υψηλό πυρετό. Το βράδυ εκεί που θήλαζε το μικρότερο παιδί περίπου δύο ετών ξεψύχησε. Την μητέρα μου που ήταν 8 και τα αλλά δύο αδέρφια 5 και 2 ετών, τα πήρε ο Ερυθρός Σταυρός και στην συνέχεια τα υιοθέτησε, ένας θείος ο Παντελής Μουσιιάδης και ήρθαν στην Ανατολή».

16) Εργασία μαθήτριας με καταγραφή προφορικής μαρτυρίας:

<https://www.youtube.com/watch?v=d3M0LRgjKHY>

«ΝΑ ΡΘΕΙΣ ΞΑΝΑ!.. | Η ιστορία του προπάππου μου | Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου | 19 Μαΐου».

**Με τιμή,
η Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων Κρήτης,
με έδρα το Ηράκλειο
Ιωάννα Α. Ραμουτσάκη**